

Lahtinen Jarkko & Svartsjö Mikko

Kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli

Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisista ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä

Helsinki 2018

Sisältö

1	Johdanto	2
1.1	Kyselyn laajuus	2
1.2	Kyselyyn vuonna 2018 vastanneet kunnat	2
2	Kotihoidon tuen kuntalisä	4
2.1	Kotihoidon tuen kuntalisän suuruus	7
3	Yksityisen hoidon tuen kuntalisä	9
3.1	Yksityisen hoidon tuki hoitomuodoittain	13
3.1.1	Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotitoiminnassa	13
3.1.2	Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa	13
3.1.3	Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus ryhmäperhepäivähoidossa	14
3.1.4	Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kotiin palkatun hoitajan kohdalla ..	14
3.2	Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	15
4	Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttö kunnissa	17
4.1	Palvelusetelin sääntökirja	19
4.2	Palvelusetelin arvo euroa/kuukausi	21
4.3	Palvelusetelitoiminnan piirissä olevat lapset	21
4.4	Palvelun piiriin hyväksytyt toimijat	22
5	Kyselyn keskeiset tulokset	24
5.1	Vertailutietoa vuodesta 2008 alkaen	24
5.2	Vuoden 2018 kyselyn keskeiset tulokset	26
6	Johtopäätökset	27
7	Liitteet	30
7.1	Onko kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät sekä palveluseteli käytössä kunnassa?	30
7.2	Kyselylomake	37

1 Johdanto

Kuntaliitto selvitti huhtikuussa 2018 Manner-Suomen kunnille suunnatulla kyselyllään varhaiskasvatuksen tilaa kunnissa. Kyselyllä kartoitettiin kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen kuntalisiä ja perusteita niiden maksamiseen sekä palvelusetelin käyttöä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kyselyllä kartoitettiin kuntien varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen periaatteita ja asiakasmaksulakimuutoksen vaikutuksia maksutuottoihin.

Tämä raportti käsittelee varhaiskasvatuksen kotihoidon tuen kuntalisiä, yksityisen hoidon tuen kuntalisiä sekä palvelusetelin arvoa ja käyttöä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen osalta julkaistaan erillinen selvitys.

1.1 Kyselyn laajuus

Varhaiskasvatusta koskevalla kyselyllä tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten perheille tarjottavia lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen hallinnon, palvelujen ja tukijärjestelmien kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä säätelee varhaiskasvatuslaki (36/1973) ja lasten kotihoidon sekä yksityisen hoidon tukea säätelee laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996). Palvelusetelin osalta sovelletaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009).

1.2 Kyselyyn vuonna 2018 vastanneet kunnat

Kuntaliiton kysely varhaiskasvatuksesta tehtiin sähköisenä Webropol -kyselynä huhtikuussa 2018. Kysely oli auki 6. huhtikuuta asti, mutta vastausaikaa pidennettiin 16. huhtikuuta saakka. Kysely lähetettiin kuntien kirjaamoihin ja siihen vastasivat kunnissa varhaiskasvatuksesta vastaavat johtavat viranhaltijat. Kyselyyn vastasi Manner-Suomen kunnista 86 prosenttia (255 kuntaa). Manner-Suomessa oli kyselyn toteutushetkellä 295 kuntaa.

Tämä raportti käsittelee varhaiskasvatuksen kotihoidon tuen kuntalisiä, yksityisen hoidon tuen kuntalisiä sekä palvelusetelin käyttöä varhaiskasvatuksessa.

Vastaukset esitetään pääsääntöisesti suhteessa kysymyksiin vastanneiden määrään (% vastanneista). Vertailussa aikaisempiin tuloksiin tulee huomioida, että kuntien määrä on muuttunut kuntien yhdistyessä.

Taulukko 1. Vastaajat eri kuntakokoluokissa (n=255).

Kuntakoko	Vastanneet Manner-Suomen kunnista (lkm)	Vastanneet Manner-Suomen kunnista (%)	Manner-suomen kunnat, kaikki
Yli 100 000 as.	8	88,9	9
50 001-100 000 as.	10	83,3	12
20 001-50 000 as.	35	100,0	35
10 001-20 000 as.	38	90,5	42
5 000-10 000 as.	63	82,9	76
Alle 5 000 as.	101	83,5	121
YHTEENSÄ	255	86,4	295

Kyselyyn vastasivat kaikki 20 000-50 000 asukasta käsittävät kunnat, suhteellisesti vähiten vastaajia oli alle 10 000 asukkaan kunnissa. Kokonaisuutena kyselyyn vastattiin erittäin kattavasti, ainoastaan 40 kuntaa jätti vastaamatta. Maakuntatasoisesti katsoen Lapista, Kainuusta, Keski-Pohjanmaalta sekä Pohjois-Karjalasta saatiin suhteellisesti muita alueita vähemmän vastauksia. Satakunnan, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnan alueiden kaikki kunnat vastasivat kyselyyn.

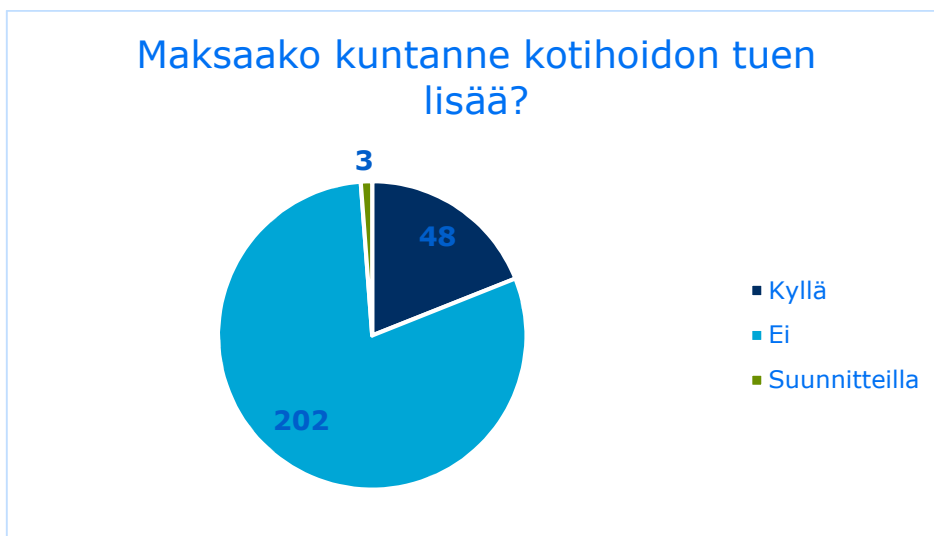
Taulukko 2. Vastaajakunnat maakunnittain (n=255).

Maakunnat	Kyselyyn vastanneet (lkm)	Kyselyyn vastanneet (%)	Kaikki kunnat
Uusimaa	24	92,3	26
Varsinais-Suomi	22	81,5	27
Satakunta	17	100,0	17
Kanta-Häme	10	90,9	11
Pirkanmaa	19	86,4	22
Päijät-Häme	8	88,9	9
Kymenlaakso	7	100,0	7
Etelä-Karjala	9	100,0	9
Etelä-Savo	13	92,9	14
Pohjois-Savo	14	77,8	18
Pohjois-Karjala	10	76,9	13
Keski-Suomi	22	95,7	23
Etelä-Pohjanmaa	15	88,2	17
Pohjanmaa	12	80,0	15
Keski-Pohjanmaa	6	75,0	8
Pohjois-Pohjanmaa	27	90,0	30
Kainuu	6	75,0	8
Lappi	14	66,7	21
YHTEENSÄ	255	86,4	295

2 Kotihoidon tuen kuntalisä

Kotihoidon tukea voi hakea perhe, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen) tai yksityinen varhaiskasvatuksen tuottaja (esim. yksityinen päiväkotiki tai perhepäivähoitaja). Kotihoidon tuki muodostuu lakisääteisestä hoitorahasta sekä tulojen mukaan määräytyvästä hoitolisästä. Hoitoraha on yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 338,34 €/kk, muista alle 3-vuotiaista 101,29 €/kk sekä yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista 65,09 €/kk kustakin. Hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta, ja enimmillään se voi olla 181,07€/kk. Kela tekee vuosittain kotihoidon tukeen indeksitarkistuksen, mikä voi muuttaa tuen määrää. Kotihoidon tuki kokonaisuudessaan on kunnan kustantamaa tukea perheille, vaikka tuki maksetaankin Kelan toimesta.

Hoitorahan ja -lisän lisäksi kunta voi maksaa kuntalisää. Tässä raportissa käsitellään kuntien maksamaa kotihoidon tuen kuntalisää. Kyselyllä kartoitettiin, kuinka moni kunta maksaa kuntalisää, kuinka paljon kuntalisää maksetaan sekä millaisia myöntämisehtoja kuntalisälle on asetettu. Kyselyn perusteella kuntalisää vuonna 2018 maksoi enää 48 kuntaa 253 kysymykseen vastanneen kunnan osalta. Kolmessa kunnassa on suunnitelmia kuntalisän maksamisen osalta. Lasten kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen on edelleen vähentynyt. Vuonna 2014 kuntalisää maksoi vielä 85 kuntaa (30 % kyselyyn silloin vastanneista), vuonna 2016 kuntalisää maksettiin 60 kunnassa (23 %) ja vuoden 2018 kyselyn tietojen perusteella kuntalisää maksoi enää 48 kuntaa (19 %).

Kuvio 1. Kotihoidon tuen kuntalisää maksaminen kunnissa (n=253).

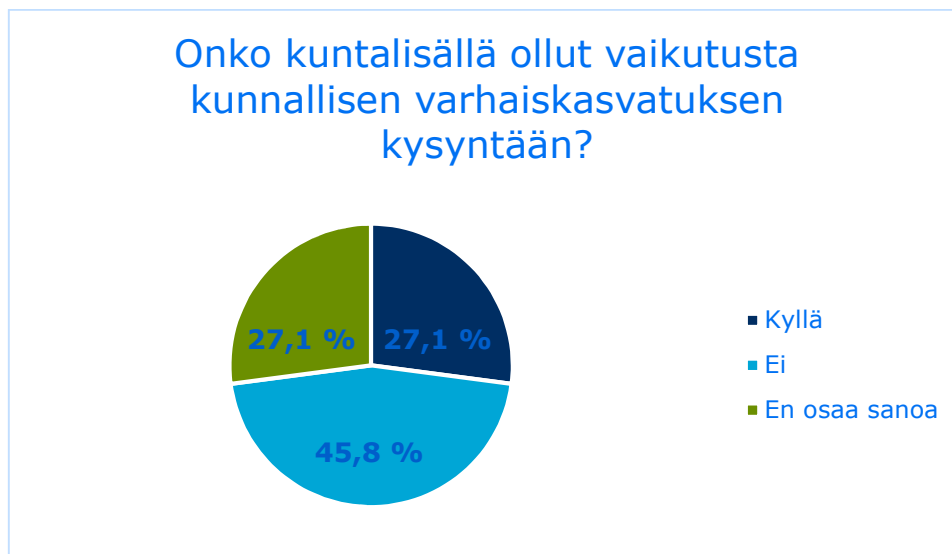
Kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen on selvästi muita yleisempää suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa joista puolet kyselyyn vastanneista kunnista maksoi kuntalisää. Vähiten kuntalisää maksetaan pienissä alle 5 000 asukkaan kunnissa. Taulukossa 3 on kuvattu kotihoidon tukea maksavien kuntien osuus asukasluvun sekä kyselyyn vastanneiden kuntien mukaan Manner-Suomen kunnista.

Taulukko 3. Kotihoidon tuen kuntalisää maksavat kunnat asukasluvun mukaan Manner-Suomen kunnista. Kysymykseen vastanneet kunnat n=253.

Kuntakoko	Kyllä, osuus Manner-Suomen kunnista (%)	Kyllä, osuus vastanneista kunnista (%)
Yli 100 000 as.	44,4	50,0
50 001-100 000 as.	25,0	30,0
20 001-50 000 as.	25,7	25,7
10 001-20 000 as.	14,3	16,2
5 000-10 000 as.	13,2	16,1
Alle 5 000 as.	13,2	15,8
Yhteensä	16,3	19,0

Niistä kunnista, joissa kuntalisää maksettiin vajaa kolmannes (27 %) arvioi, että kuntalisän maksamisella on ollut vaikutusta varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään. Suurin osa kunnista, lähes 46 prosenttia arvioi kuitenkin, ettei kuntalisän maksamisella ole merkittävää vaikutusta perheiden valintoihin varhaiskasvatuspalveluiden suhteen. Kuntalisän maksamisella ei näin ollen ole juurikaan merkitystä arvioitaessa sen vaikutusta kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntään.

Kuntalisän maksaminen on vastaajien mukaan jonkin verran vähentänyt varhaiskasvatuspalvelujen kysyntää erityisesti niin, että se on myöhentänyt lasten hoitoon tuloa ja vähentänyt erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten hoitotarvetta. Kuntalisän maksaminen on antanut perheille mahdollisuuden valita avoimen varhaiskasvatuksen palveluja päiväkotia tai perhepäivähoidon sijaan. Lisän myöntämiskriteereillä on saattanut olla vaikutuksia myös vuorohoidon tarpeeseen sekä erityistä tukea vaativien lasten hoidon tarpeeseen. Kuntalisän vaikutusta palvelujen kysyntään ei osannut arvioida 13 kuntaa (27 %) kuntalisää maksavista kunnista.

Kuvio 2. Onko kotihoidon tuen kuntalisällä ollut vaikutusta palvelujen kysyntään (n=48)?

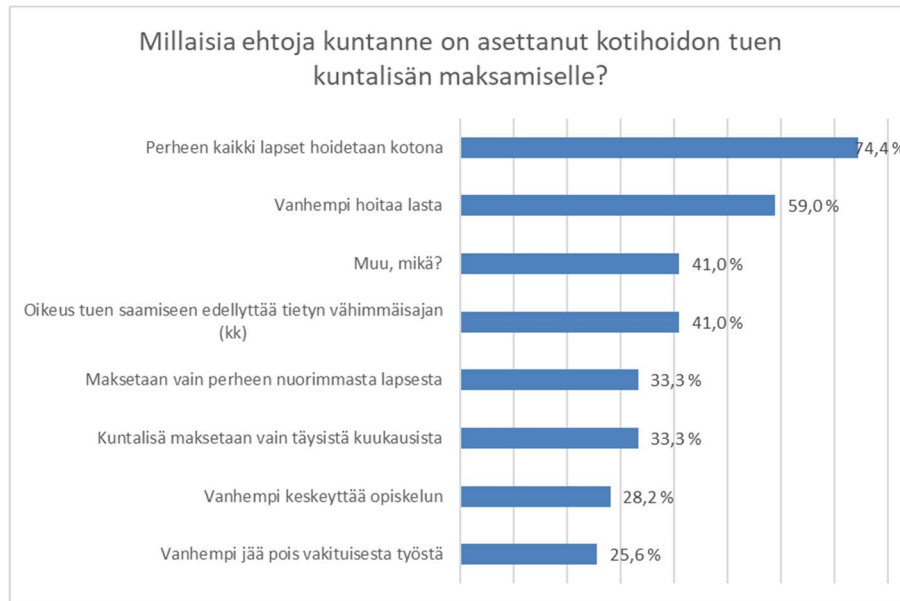
Pelkän kotihoidon tuen ja sen kuntalisän vaikutusten arviointi varhaiskasvatuspalvelun kysyntään on melko hankalaa. Monet kunnat järjestävät myös avoimia varhaiskasvatuspalveluja joihin osallistuminen ei poista oikeutta saada kotihoidon tukea. Tällaisia toimintamuotoja ovat esimerkiksi leikkikerhotoiminta, ohjattu ulkokerhotoiminta, leikkipuistotoiminta ja avoimet päiväkodit. Palveluja on tarjolla myös yksityisesti tai kolmannen sektorin toimesta, kuten seurakunnan kerhotoiminta.

Kunnat voivat asettaa ehtoja kotihoidon tuen kuntalisän maksamiselle. Kuntalisää maksavista kunnista 39 kuntaa (85 %) on asettanut erityisiä ehtoja lisän maksamiselle. Vastaavaa tilanne on ollut myös aiemmissa kartoituksissa: Suurin osa lasten kotihoidon tuen kuntalisää maksavista kunnista olivat asettaneet joitain ehtoja lisän maksamiselle.

Taulukko 4: Onko kuntalisän maksamiselle asetettu ehtoja? (n=46)

Onko kuntanne asettanut erityisiä ehtoja kotihoidon tuen kuntalisän maksamiselle?	n	%
Kyllä	39	84,8
Ei	7	15,2
Yhteensä	46	100,0

Kuntalisää maksavista kunnista selvä enemmistö on edellyttänyt, että perheen kaikki lapset hoidetaan kotona (74 %:lla ehtoja tuen maksamiselle asettaneista kunnista) tai että vanhempi hoitaa lastaan itse (59 %). Kyselyssä jo listattujen ehtojen lisäksi 16 kunnassa oli käytössä muitakin ehtoja. Näitä muita kuntalisän saamisen ehtoja olivat muun muassa: tulositonnaisuus, erityisen tuen tarve, vuorohoitotarve, yrittäjänä toimiminen, lapsen ikä. Osalla kuntia lisä on sidottu kotihoidon tuen maksu-perusteisiin tai hoitolisän maksamiseen, toisaalta osassa kuntia kuntalisää ei makseta vanhempainrahakaudelta.

Kuvio 5. Kuntien asettamia ehtoja kuntalisän saamiselle (n=46).

2.1 Kotihoidon tuen kuntalisän suuruus

Lasten kotihoidon tuen kuntalisän suuruus oli vuonna 2018 keskimäärin 147 euroa/lapsi. Keskimäärin kuntalisää maksettiin vuoden 2018 kyselyn perusteella alle 3-vuotiaasta lapsesta 154 euroa. Lisän suuruuden vaihteluväli oli alle 3-vuotiaasta lapsesta 50–300 euron välillä kunnasta riippuen. Yli 3-vuotiaasta maksettiin kuntalisää keskimäärin 86 euroa ja lisän vaihteluväli oli 36–250 euroa kunnasta riippuen.

Sisaruskorotus vaihteli 40-102 euron välillä ja oli keskimäärin 69 euroa. Kuntalisän suuruudessa on vuosien varrella tapahtunut vain vähän muutoksia. Vuonna 2014 alle 3-vuotiaasta maksettiin kuntalisää keskimäärin 153 euroa/lapsi ja yli 3-vuotiaasta keskimäärin 97 euroa/lapsi. vuonna 2016 alle 3-vuotiaasta kuntalisä oli keskimäärin 160 euroa/lapsi ja yli 3-vuotiaasta 84 euroa/lapsi.

Kyselyn perusteella kuntalisää maksettiin vuonna 2018 keskimäärin 5 euroa vähemmän lasta kohden eli 147 euroa/lapsi kuin vuonna 2016, jolloin kuntalisää maksettiin keskimäärin 152 euroa/lapsi.

Kuntalisää maksavista kunnista 21 kunnassa tuen suuruuteen vaikutti perheen lasten lukumäärä. Ensimmäisestä lapsesta maksettava lisä oli keskimäärin 160 euroa/lapsi ja toisesta lapsesta maksettu lisä keskimäärin 87 euroa ja kolmannesta lapsesta maksettava lisä keskimäärin 88 euroa. Mikäli perheessä oli enemmän kuin 3 lasta, oli lisä keskimäärin 73 euroa/lapsi.

Taulukko 5. Kuntalisän suuruus euroa/lapsen ikä.

Kuntalisä suuruus euroa/lapsen ikä	ka. €	Minimi €	Maksimi €
Alle 3-vuotiaiden keskimääräinen kuntalisän määrä	154	50	300
Yli 3-vuotiaiden keskimääräinen kuntalisän määrä	86	36	250
Yhteensä kaikki kuntalisää saavat	147	36	300

3 Yksityisen hoidon tuen kuntalislisä

Lasten yksityisen hoidon tukea voi saada perhe, jossa on alle kouluikäinen lapsi, jota hoitaa perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen varhaiskasvatuksen tuottaja. Tukea ei voi saada, jos lapsi on kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa tai hänelle on varattu sieltä varhaiskasvatuspaikka.

Yksityisen hoidon tuki koostuu hoitorahasta, tuloihin perustuvasta hoitolisästä sekä mahdollisesta kuntalisästä. Hoitorahaa maksetaan 172,25 e/kk/lapsi. Jos lapsen varhaiskasvatusoikeus on enintään 20 tuntia viikossa, maksetaan hoitorahaa 63,38 e/kk/lapsi. Hoitolisä on enintään 144,85 e/kk/lapsi. Hoitoraha ja -lisä maksetaan erikseen jokaisesta lapsesta. Tuki voi olla enintään lapsen hoitomaksun suuruisen. Kela tekee vuosittain yksityisen hoidon tukeen indeksitarkistuksen, mikä voi muuttaa tuen määrää.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisiä maksetaan 97 kunnassa (44 % kyselyyn osallistuneista kunnista) ja sen käyttöönottoa ei kyselyn perusteella ole suunnitteilla yhdessäkään kunnassa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) kartoitti syksyllä 2017 yksityisen varhaiskasvatuksen järjestämistä Suomessa. Kartoituksen mukaan yksityisen hoidon tukea maksettiin kaikkiaan yhteensä 155 kunnassa. Vuonna 2016 yksityisen hoidon kuntalisiä maksettiin vielä 109 kunnassa.

Kuvio 3. Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavat kunnat (n=233).

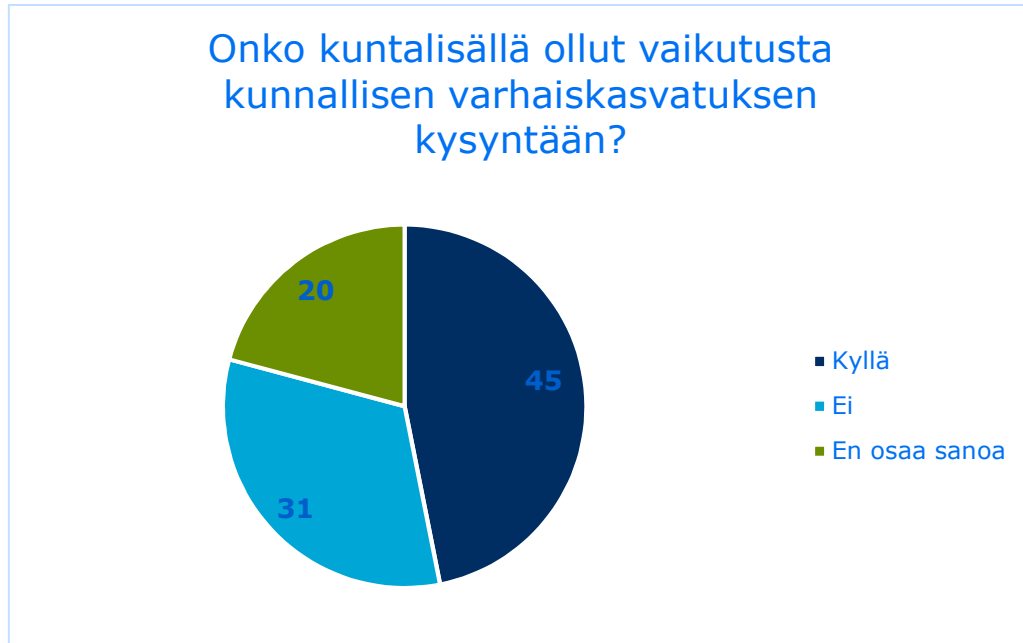
Taulukossa 6 on kuvattu, miten yksityisen hoidon tukea maksetaan erikokoisissa kunnissa. Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksetaan erityisesti suurissa ja keskisuurissa vähintään 20 000 asukkaan kunnissa niin, että kuntalisää maksavien kuntien osuus on yli 80 prosenttia kysymykseen vastanneista kunnista. Pienemmissä alle 20 000 asukkaan kunnissa kuntalisää maksavien osuus jäi alle 50 prosenttiin. Alle 5 000 asukkaan kunnista vain 11 kuntaa 92:sta kysymykseen vastanneista kunnista maksoi yksityisen hoidon tuen kuntalisää.

Taulukko 6. Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavat kunnat asukasluvun mukaan Manner-Suomen kunnista (n=233).

Kuntakoko	Kyllä, osuus Manner-Suomen kunnista (%)	Kyllä, osuus vastanneista (%)
Yli 100 000 as.	77,8	87,5
50 001-100 000 as.	66,7	88,9
20 001-50 000 as.	85,7	85,7
10 001-20 000 as.	42,9	52,9
5 000-10 000 as.	30,3	41,8
Alle 5 000 as.	9,1	12,0
Yhteensä	32,9	41,6

Kuntalisää maksavista kunnista 45 kuntaa ilmoitti kuntalisällä olleen vaikutusta kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntään. Yksityinen varhaiskasvatus täydentää kunnallista tarjontaa ja lisää kunnassa järjestettävän varhaiskasvatuspalvelun valinnanmahdollisuuksia huoltajille. Kuntalisä on lisännyt muun muassa perhepäivähoidon tarjontaa. Kuntalisä on mahdollistanut perheille valinnanvapautta ja monet perheet ovat-

kin järjestäneet tuen avulla hoitajan kotiin. Kuntien vastausten mukaan ilman kuntalisää huoltajien maksu yksityisestä varhaiskasvatuksesta muodostuisi korkeaksi eikä palvelumuodon valinta olisi mahdollista suurimmalle osalle perheitä.

Kuvio 4. Yksityisen hoidon tuen kuntalisällä on ollut vaikutusta palvelujen kysyntään (n=96).

Kuntalisän suuruus vaihtelee kokopäivähoidossa 50–1210 euron välillä hoitomuodosta riippuen. Lisän suuruuteen voivat vaikuttaa hoitomuodon ja vanhempien tulojen lisäksi lapsen ikä sekä hoitoaika.

Alle 3-vuotiaiden kuntalisän suuruus/lapsi vaihteli 90-1210 euron välillä hoitomuodosta riippuen kokopäivähoidossa ja yli 3-vuotiaiden kohdalla kokopäivähoidossa vaihteluväli oli 50-800 euroa/lapsi hoitomuodosta riippuen. Suuri osa yksityisen hoidon kuntalisää maksavista kunnista (74 %) on asettanut erityisiä ehtoja kuntalisän maksamiselle. Yli puolella vastanneista kunnista kuntalisän ehto liittyi lapsen varhaiskasvatusaikaan. Muu syy useimmiten liittyi 20 viikkotunnin varhaiskasvatusaikaan. Kuntalisän ehtoissa pyrittiin huomioimaan lapsen oikeuden lainsäädännöllinen muutos. Aikaisemmissa kyselyissä ei vastaavaa ehtoa kuntalisän maksamiselle ollut. Yhtä lailla monilla (44 %) oli ehtona jonkin vähimmäisajan täyttyminen, joka oli yleensä vähintään 1 kuukausi. Kunnissa oli selvästi vähemmän asetettu lisän saamisen ehdoksi vanhemman työssä käynti tai opiskelu (23 %) tai se, että tukea maksetaan vain täysistä kuukausista 12 kunnassa (13 %).

Kuvio 9. Kuntien asettamat ehdot yksityisen hoidon tuen kuntalisän maksamiselle (n=93).

”Kuntalisä määräytyy varhaiskasvatusoikeuden mukaan joko täysmääräisenä tai pienempänä 20h/viikko mukaan. Vain perusopetuslain mukaisessa esiopetuksessa olevasta lapsesta kuntalisää ei makseta.”

” Maksetaan vain 11 kuukaudelta, ei heinäkuulta. Ei makseta, mikäli perhe saa vanhempainrahaa. Ei makseta esiopetukseen osallistuvasta lapsesta.”

Kunnista 69:llä on käytössään muitakin ehtoja esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi. Kuntien ilmoittamia muita ehtoja kuntalisän maksamiselle:

Ei makseta esiopetukseen osallistuvasta lapsesta
Edellyttää yli 20 h/viikko hoitoaikaa
Viikoittainen hoitoaika on määritelty
Perhe ei käytä kunnallisia päivähoitopalveluja (paitsi esiopetus)
Lapsen kotikunnan oltava ao. kunta
Ei makseta heinäkuulta
Vain yksityiseen perhepäivähoitoon
Vain yksityiseen päiväkotihoidon
Vain perhepäivähoitoon
Hoitaja palkataan kotiin
Hoitaja ei voi olla alle 16-vuotias tai vanhempainrahaa saava henkilö
Hoitaja on yli 18-vuotias
Hoitaja ei saman kotitalouden jäsen

3.1 Yksityisen hoidon tuki hoitomuodoittain

Seuraavassa käydään lyhyesti läpi yksityisen hoidon kuntalisän suuruutta ja vaihteluväliä hoitomuodoittain, kun lapsi on kokopäivähoidossa. Kuntalisän suuruutta tarkastellaan päiväkodissa tapahtuvan toiminnan, perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon näkökulmasta. Lisäksi kuntalisän suuruutta tarkastellaan tilanteessa, jos hoitaja hoitaa lasta perheen kotona huoltajan toimiessa työnantajana, perheen palkkaama hoitaja.

Kuntalisän suuruus voi vaihdella kunnittain ja taulukoissa kerrotaan kuntalisän suuruus keskimäärin sekä lisän vähimmäis- ja enimmäismäärät.

3.1.1 Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotitoiminnassa

Päiväkodissa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kuntalisä oli keskimäärin 426 euroa/lapsi. Kuntalisän vähimmäismäärä oli 84 euroa/lapsi. Enimmillään lisää maksettiin 1210 euroa/lapsi. Alle 3-vuotiaan lapsen kohdalla kuntalisän suuruus oli keskimäärin päiväkotihoidossa 464 euroa ja yli 3-vuotiaan kohdalla 323 euroa.

Taulukko 7. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotitoiminnassa euroa/lapsen ikä.

Kokopäivähoito	Alle 3-vuotias	Yli 3-vuotias
Kuntalisän keskiarvo euroa/lapsi	464	323
Kuntalisä vähintään euroa/lapsi	90	84
Kuntalisä enintään euroa/lapsi	1210	800

3.1.2 Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa

Kuntalisä perhepäivähoidossa oli keskimäärin 243 euroa/lapsi. Lisän vähimmäismäärä perhepäivähoidossa oli 50 euroa/lapsi. Enimmillään kuntalisää maksettiin kokopäiväisessä perhepäivähoidossa 650 euroa/lapsi. Alle 3-vuotiaan lapsen kohdalla oli keskimääräinen kuntalisä perhepäivähoidossa 252 euroa ja yli 3-vuotiaan lapsen kohdalla 218 euroa kokopäiväisessä perhepäivähoidossa.

Taulukko 8. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa euroa/lapsen ikä.

Kokopäivähoito	Alle 3-vuotias	Yli 3-vuotias
Kuntalisän keskiarvo euroa/lapsi	252	218
Kuntalisä vähintään euroa/lapsi	90	50
Kuntalisä enintään euroa/lapsi	650	600

3.1.3 Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus ryhmäperhepäivähoidossa

Ryhmäperhepäivähoidossa olevan lapsen kuntalisä oli keskimäärin 313 euroa/lapsi. Lisän vähimmäismäärä oli 50 euroa. Enimmillään kuntalisää maksettiin kokopäiväisessä ryhmäperhepäivähoidossa 650 euroa/lapsi.

Alle 3-vuotiaan lapsen kohdalla oli keskimääräinen kuntalisä ryhmäperhepäivähoidossa 330 euroa ja yli 3-vuotiaan lapsen kohdalla 267 euroa kokopäiväisessä ryhmäperhepäivähoidossa.

Taulukko 9. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus ryhmäperhepäivähoidossa euroa/lapsen ikä.

Kokopäivähoito	Alle 3-vuotias	Yli 3-vuotias
Kuntalisän keskiarvo euroa/lapsi	330	267
Kuntalisä vähintään euroa/lapsi	90	50
Kuntalisä enintään euroa/lapsi	650	600

3.1.4 Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kotiin palkatun hoitajan kohdalla

Kunnat maksoivat yksityisen hoidon tuen kuntalisää perheen kotona olevan hoitajan kohdalla keskimäärin 255 euroa/lapsi. Kuntalisän vähimmäismäärä oli 50 euroa ja enimmäismäärä 650 euroa/lapsi. Alle 3-vuotiaan lapsen kuntalisä oli keskimäärin 267 euroa ja yli 3-vuotiaan 222 euroa. Kuntalisän vaihteluväli oli 50–650 euron välillä/lapsi.

Taulukko 10. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kun hoitaja perheen kotona, euroa/lapsen ikä.

Kokopäivähoito	Alle 3-vuotias	Yli 3-vuotias
Kuntalisän keskiarvo euroa/lapsi	267	222
Kuntalisä vähintään euroa/lapsi	90	50
Kuntalisä enintään euroa/lapsi	650	600

3.2 Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä

Vuoden 2016 kyselyssä kartoitettiin ensimmäisen kerran yksityisen hoidon piirissä olevien lasten määrää. Nyt asiaa kysyttiin uudelleen. Esitetyt lapsimäärää kuvaavat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, mutta lasten määrän muutosta voidaan niiden perusteella arvioida. Lasten määrän laskemista hankaloittaa se, että yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä vuoden aikana vaihtelee. Samoin saattaa vaihdella lapsen hoitomuoto sekä hoitoaika kalenterivuoden aikana. Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä siis vaihtelee jopa kuukausittain. Vuonna 2016 kyselyn mukaan lapsia yksityisen hoidon tuella oli 15 882. Tämän kyselyn perusteella yksityisen hoidon tuella olevia lapsia on enää 14 938. Voidaan olettaa, että yksityisen hoidon tuella olevien lasten määrä vähenee.

Taulukko 11. Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä vastaajakunnissa.

Vastaajakunnissa lapsia yksityisen hoidon tuen piirissä	
Vastaajakunnissa lapsia yksityisen hoidon tuen piirissä (lkm)	14938
josta päiväkodeissa olevien osuus (%)	65,7
josta perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa olevien osuus (%)	25,6
josta kotona hoitajan kanssa olevien osuus (%)	8,7
Alle 3-v. lasten määrä yksityisen hoidon tuen piirissä (lkm)	
Alle 3-vuotiaiden osuus yksityisen hoidon piirissä olevista lapsista (%)	24,4
Alle 3-vuotiaista tuen piirissä olevista lapsista on:	
Päiväkodeissa (%)	57,1
Perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa (%)	34,2
Hoidetaan kotona (%)	8,7

Yksityisen hoidon piirissä olevien lasten suosituin hoitopaikka on päiväkotiki, joissa on lapsista lähes 66 prosenttia (vuonna 2016 67 %). Perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa olevien osuus on noin 26 prosenttia (20 %) ja kotona hoidettavien osuus noin 9 (13 %) prosenttia. Yksityisen hoidon tuen piirissä olevista on alle 3-vuotiaiden osuus

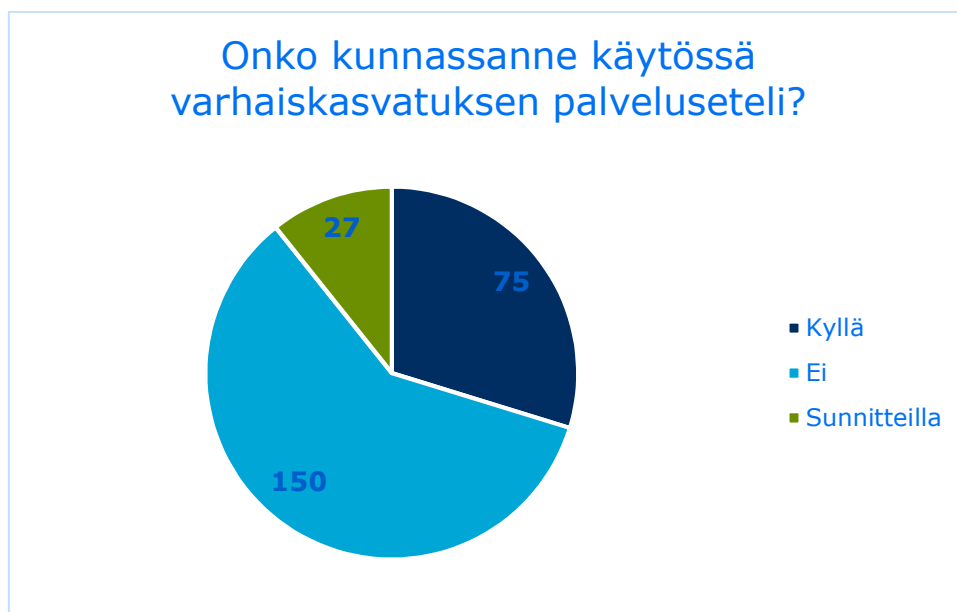
noin 24 prosenttia (24 %). Päiväkodeissa on alle 3-vuotiasta 57 prosenttia (53 %), perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa 34 prosenttia (29 %) ja kotona hoidettavia lähes 9 prosenttia (18 %).

4 Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttö kunnissa

Kunta voi järjestää varhaiskasvatustilain 10 a §:n mukaan varhaiskasvatustilapalveluita mm. antamalla palvelunkäyttäjälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukaisen palvelusetelin. Kunta sitoutuu tällöin maksamaan palvelun käyttäjän palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut setelin arvoon asti. Kunta asettaa palvelusetelin arvon ja hyväksyy yksityiset palvelusetelipalvelun tuottajat järjestelmän piiriin.

Palvelusetelin käyttöön sisältyy asiakkaan oma valinnanvapaus. Asiakkaalla on oikeus valita kunnan hyväksymistä tuottajista se palveluntuottaja, jonka palveluita hän haluaa ao. palvelussa käyttää. Asiakkaalla on myös oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta palvelusetelistä, jolloin kunnan tulee ohjata hänet kunnan muilla tavoin järjestämien palvelujen piiriin.

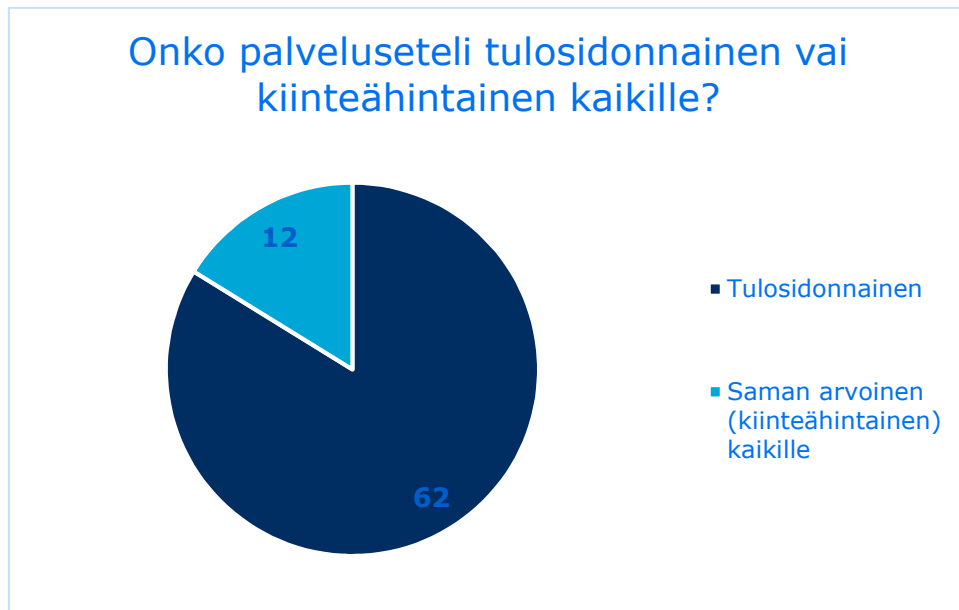
Kyselyyn vuonna 2018 vastanneista kunnista 75 (30 %) ilmoitti, että kunnassa on käytössä palveluseteli varhaiskasvatustilapalveluissa. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen syksyllä 2017 tekemän kartoituksen mukaan palveluseteliä käytti 68 kuntaa. Vuonna 2016 palveluseteliä käyttäviä kuntia oli huomattavasti vähemmän, yhteensä 48 (19 %) kuntaa. Palvelusetelin käyttöönottoa oli suunnitelmassa vuonna 2018 27 (11 %), kun vuonna 2016 16 kuntaa (6 %) suunnitteli palvelusetelin käyttöönottoa.

Kuvio 5. Kunnassa on käytössä palveluseteli varhaiskasvatuksessa (n=252).

Palvelusetelin käyttö on selvästi kasvanut muutamassa vuodessa reilusti. Kunnat ovat lähes luopuneet ostopalvelutoiminnasta ja yksityisen hoidon tuella olevien lasten määrä vähenee. Palveluseteli yksityisen varhaiskasvatuspalvelun toteuttamisessa selvästi kiinnostaa kuntia muita vaihtoehtoja enemmän. Vuonna 2012 palveluseteli oli käytössä vain 25 kunnassa ja 23 kuntaa suunnitteli sen käyttöön ottamista. Vuoden 2014 kyselyn mukaan 38 kunnassa oli palveluseteli käytössä varhaiskasvatuksessa ja 24 kuntaa suunnitteli sen käyttöönottamista. Vuoden 2016 osalta 48 kuntaa käytti palveluseteliä. Ja nyt palveluseteli on käytössä jo 75 kunnassa.

Kunnat myöntävät sekä tasasuuruksia että tulosidonnaisia palveluseteleitä. Yleensä setelin arvosta vähennetään laskennallinen perheen päivähoitomaksu. Osassa kuntia seteliä käytetään toissijaisena vaihtoehtona, kun kunnan omat hoitopaikat eivät riitä.

Kuvio 6: tulosidonnainen vai kiinteähintainen palveluseteli (n=75)

Palvelusetelitoiminnassa tulosidonnainen palveluseteli oli käytössä 62 kunnassa. Kiinteähintaista palveluseteliä käytetään ainoastaan 12 kunnassa. Tulosidonnaisen palvelusetelin arvo vaihtelee huoltajien tulojen mukaan. Kunnat pyrkivät siihen, että huoltajien maksettavaksi jäävä omavastuuosuus noudattelisi vastaavaa maksua kuin kunta perisi varhaiskasvatuksesta, mikäli lapsi olisi kunnan toteuttamassa varhaiskasvatuksessa. Suurimmillaan palvelusetelin arvo voi siten olla yhtä suuri kuin palveluntuottajan hinta. Tulosidonnaisuudella pyritään siihen, että palvelusetelin valintaa ei merkittävästi rajoittaisi perheen tulotaso, vaihtoehto olisi yhdenvertainen kaikille perheille.

4.1 Palvelusetelin sääntökirja

Kunnan erikseen asettamat asiakkaiden tai asiakasryhmien tarpeisiin, palvelujen määrään tai laatuun tai kunnan olosuhteisiin liittyvät vaatimukset määritellään yleensä palvelusetelin sääntökirjassa. Mikäli palveluntuottaja ei täytä sääntökirjassa määriteltyjä ehtoja, tuottaja ei voi toimia palvelusetelitoimijana.

Kuvio 7: palvelusetelin sääntökirjan laadinta (n=73)

Sääntökirjoissa olevat vaatimukset ovat kuntakohtaisesti päätettyjä. Kuntien laatimista sääntökirjoista löytyy muun muassa seuraavia vaatimuksia:

Toiminta toteutettava samoilla periaatteilla kuin kunnassakin
Henkilöstömitoitus tulee olla sama muin kunnan omassa toiminnassa
Palvelun laatu tulee olla saman tasoista kuin kunnan omassa toiminnassa
Toiminnan oltava asiakaslähtöistä.
Toiminnassa on sovellettava paikallisesti laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa
Palvelun määrään ja laatuun liittyviä vaatimuksia
Yleisesti varhaiskasvatustarpeen ja säästöjen noudattamiseen liittyviä vaatimuksia

"Palveluiden tulee vastata vähintään samaa tasoa kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Erityislastentarhanopettajan palvelut vähintään 4h/kk/lapsiryhmä."

"Palvelun oltava vähintään saman tasoista kuin kunnallisen, tila- ja henkilöstövaatimukset ja -mitoitukset lain mukaiset, huomioitava kunnan vasun keskeiset linjat, oltava yksikön vasu, omavalvontasuunnitelmat."

"Noudatetaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Palvelun tulee olla vähintään saman tasoista kuin kunnan omassa toiminnassa."

Palveluntuottajan on noudatettava kunnan varhaiskasvatussuunnitelman keskeisiä linjauksia. Palveluntuottaja sitoutuu toimittamaan kaupungille vuosittain toimintakausi-ilmoituksen. Palveluntuottaja sitoutuu ottamaan opiskelijoita opetusharjoittelemaan. Päiväkodit noudattavat aukioloaajoissaan palvelun käyttäjien tarpeita. Sitoutuu noudattamaan 4- vuotiaiden lasten hyvinvointitarkastuksen mallia. On tuotettava vähintään saman tasoista varhaiskasvatustarvetta kuin kaupungin päiväkodeissa. Vastaa työntekijöidensä täydennyskoulutuksesta."

4.2 Palvelusetelin arvo euroa/kuukausi

Palvelusetelien suuruus vaihtelee kunnasta riippuen 408-1115 euron välillä. Alimmillaan setelin arvo oli 69 euroa ja korkeimmillaan 3630 euroa. Kiinteähintaisen palvelusetelin arvo vaihteli 731-1347 välillä ja tulositonnainen palveluseteli oli alimmillaan 69 euroa ja suurimmillaan 3630 euroa.

	Kiinteähintainen, euroa	Tulosidonnainen, arvo vähintään euroa	Tulosidonnainen, arvo enintään euroa
Keskiarvo	818	408	1115
Mediaani	792	434	1078
Minimi	731	69	728
Maksimi	1347	736	3630
N	19	55	61

Taulukko 12: Palvelusetelin arvo

Palvelusetelin arvoon vaikuttivat myös erilaiset kertoimet. Kunnan määrittelemän palvelusetelin perushintaan määriteltiin erilaisia kertoimia esimerkiksi lapsen iän, hoitoajan tai erityisen tuen perusteella. Yli kolmevuotiaan lapsen kerroin kokopäiväisestä varhaiskasvatuksesta oli 1,0 ja alle kolmevuotiaalla kerroin oli keskimäärin 1,55. Osapäiväisen toiminnan osalta käytettiin keskimäärin kerrointa 0,58 ja erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen kohdalla 1,69.

	Alle 3-v. lapsi	Yli 3-v. lapsi	Osapäivähoito	Erityisen tuen tarve
Keskiarvo	1,55	1,00	0,58	1,69
Mediaani	1,51	1,00	0,60	1,50
Minimi	1,00	1,00	0,50	1,25
Maksimi	2,00	1,00	0,80	3,00
N	57	59	52	34

Taulukko 13: Palvelusetelissä käytettävät kertoimet

4.3 Palvelusetelitoiminnan piirissä olevat lapset

Palvelusetelitoiminnan piirissä olevien lasten määrän arvioiminen on haastavaa, sillä lasten määrä vaihtelee vuoden aikana. Kyselyn perusteella vastaajakunnissa oli palvelusetelitoiminnan piirissä 23 901 lasta, joista alle 3- vuotiaita 6865 lasta (29 %).

Vastaavasti vuoden 2016 kyselyn perusteella silloisessa palvelusetelitoiminnassa oli yhteensä 18 723 lasta, joista alle 3-vuotiaita oli 4 331 (23 %). Palvelusetelitoiminnassa olevien lasten määrä on muutamassa vuodessa kasvanut lähes 28 prosentilla.

Yhteensä varhaiskasvatuspalveluissa olevien lasten määrä (mukaan lukien kunnallinen varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki) oli vajaat 275 565 lasta (Karvi kartoitus, syksy 2017). Tämän perusteella palvelusetelin piirissä olevien lasten osuus on kaikista varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista lähes 9 %. Kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten osuus on edelleen lähes 84 prosenttia 1-6-vuotiaista lapsista. Yksityisessä varhaiskasvatuksen osuus on noin 16 %.

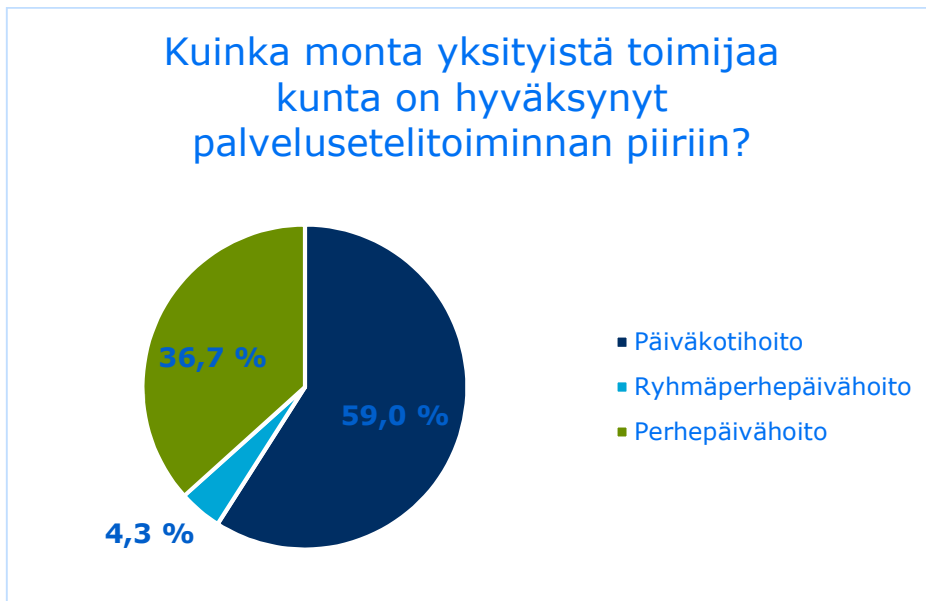
Palveluseteli, lasten määrä	lkm/osuus
Vastaajakunnissa lapsia palvelusetelitoiminnan piirissä (lkm)	23901
josta päiväkodeissa olevien osuus (%)	91,2
joista perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa olevien osuus (%)	7,3
josta kerhotoiminnassa olevien osuus (%)	1,6
Alle 3-v. lasten määrä palvelusetelitoiminnan piirissä olevista lapsista yhteensä (lkm)	6865
Alle 3-vuotiaiden osuus palvelusetelitoiminnan piirissä olevista lapsista (%)	28,7
Alle 3-vuotiaista palvelusetelitoiminnan piirissä olevista lapsista on:	
Päiväkodeissa (%)	89,9
Perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa (%)	9,4
Kerhotoiminnassa (%)	0,7

Taulukko 14. Palvelusetelitoiminnan piirissä olevien lasten määrä vastaajakunnissa.

4.4 Palvelun piiriin hyväksytyt toimijat

Kunta hyväksyy yksityisen palvelusetelipalvelun tuottajat järjestelmän piiriin. Kunta voi vaatia palveluntuottajalta toiminnan sisältöön, laatuun tai muihin asioihin liittyviä velvoitteita, jotta tuottaja pääsee järjestelmän piiriin. Asiakas voi itse valita näistä toiminnan piiriin hyväksytyistä tuottajista sopivimman hoitopaikan ja hoitomuodon.

Palvelusetelitoimintaa käyttäviä kuntia oli kyselyssä 75. Näistä 72 kuntaa vastasi kysymykseen palvelusetelitoiminnan piiriin hyväksytyistä toimijoista. Kunnissa oli yhteensä 1069 palvelusetelitoiminnan piiriin hyväksyttyä toimijaa. Näistä päiväkoteja eniten (59 %) perhepäivähoitoa antavia toimijoita oli toiseksi eniten (37 %), ja ryhmäperhepäivähoitoa antavia toimijoita muita vähemmän (4 %).

Kuvio 8. Palvelusetelitoiminnan piiriin hyväksytyt toimijat.

Palvelusetelitoiminnan osuus näyttää kyselyn perusteella kasvaneen merkittävästi ja vaikuttaa siltä, että yksityisen hoidon tuen kuntalisän maksaminen on samassa ajassa vähentynyt. Kunnat ovat siirtyneet käyttämään yksityisen toiminnan tukemisessa enenevässä määrin palveluseteliä. Aiemmassa kyselyssä palvelusetelin positiivisina vaikutuksina nähtiin kunnallisten hoitopaikkojen kysynnän vähentyminen, ja perheille tarjolla olevien vaihtoehtojen lisääntyminen. Setelin käyttö helpotti myös tulevien investointien tarvetta, kun kunnan ei tarvitse investoida uusiin päiväkoteihin. Palveluseteli on täydentänyt kunnallisia päivähoitopalveluja ja lisännyt yksityisen päivähoidon osuutta, mikä on vähentänyt päivähoitonoja.

5 Kyselyn keskeiset tulokset

5.1 Vertailutietoa vuodesta 2008 alkaen

Kuntaliitto on selvittänyt vuodesta 2008 alkaen joka toinen vuosi lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisiin liittyviä summia ja laajuutta kunnissa. Palveluseteli otettiin kyselyyn mukaan vuonna 2012 alkaen. Vuoden 2018 kysely on jo kuudes.

Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien määrä on seurannan aikana kasvanut aina vuoteen 2012 asti, mutta sen jälkeen on kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien määrä kääntynyt laskuun. Vuoden 2016 kyselyyn verrattuna lasku on ollut merkittävää.

Vuoden 2018 kyselyn perusteella on kotihoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien määrä laskenut edelleen niin, että nyt kyselyyn vastanneista kunnista enää vain 19 prosenttia maksaa kotihoidon tuen kuntalisää. Vielä vuonna 2014 kotihoidon tuen kuntalisää maksoi 30 prosenttia kunnista.

Vuonna 2014 yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksoi 123 kuntaa ja vuoden 2016 kyselyssä enää 109 kuntaa. Tässä kyselyssä kuntalisää maksavien kuntien määrä on edelleen vähentynyt, 97 kuntaa maksoi vielä yksityisen hoidon tuen kuntalisää.

Perheille maksettava kotihoidon tuen keskimääräinen kuntalisä on pysynyt melko saman suuruisena eri kartoitusvuosina, mutta yksityisen hoidon tuen kuntalisän vähimmäis- ja enimmäismäärissä on tapahtunut vuosittaista muutosta.

Palvelusetelin osalta sitä käyttävien kuntien määrä on jatkuvasti kasvanut. vuonna 2012 palvelustelitoimintaa oli 25 kunnassa, vuonna 2018 jo 75 kunnassa. Kuudessa vuodessa palvelusteliä käyttävien kuntien määrä on kasvanut 50:llä kunnalla. Palvelusetelin arvon vertailu on hieman haastavaa, koska palvelusetelin arvo riippuu monista tekijöistä, kuten tulosidonnaisuudesta tai kiinteähintaisuudesta sekä erilaisista kertomista hoitoaikaan, lapsen ikään tai erityiseen tukeen liittyen.

Alla olevaan taulukkoon on koottu em. kartoitusvuosien kyselyjen keskeiset tulokset.

Vertailu (2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018)	2008	2010	2012	2014	2016	2018*
Manner-Suomen kuntia, lkm	399	326	320	304	297	295
Kyselyyn vastanneita kuntia, lkm	375	326	320	288	256	255
Kotihoidon tuen kuntalisää maksavat kunnat, lkm ja %	79 (21%)	84 (26%)	99 (31%)	85 (30%)	60 (23%)	48 (19%)
Kotihoidon tuen kuntalisän keskiarvo	151 €/lapsi	144 €/lapsi	148 €/lapsi	148 €/lapsi	152 €/lapsi	147 €/lapsi
Kotihoidon tuen kuntalisä vaihteluväli	50-250 €/lapsi	50-250 €/lapsi	50-264 €/lapsi	50-264 €/lapsi	36-252 €/lapsi	36-300 €/lapsi
Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavat kunnat, lkm ja %	135 (36%)	127 (39%)	137 (43%)	123 (43%)	109 (43%)	97 (42%)
Yksityisen hoidon tuen kuntalisän vaihteluväli (pl. Tulosidonnainen tuki)	50-800 €/lapsi	50-797 €/lapsi	50-747 €/lapsi	50-1185 €/lapsi	50-860 €/lapsi	50-1210 €/lapsi
Palveluseteliä käyttävät kunnat, lkm ja %			25 (8%)	38 (13%)	48 (19%)	75 (30%)
Palvelusetelin arvo, vaihteluväli keskimäärin				424-1066 €	371-1148 €	408-1115 €

*Palvelusetelin arvo: vuoden 2018 tieto tulosidonnainen seteli, yli 3-v. lapsi. Vuosien 2014 ja 2016 tietoa ei ole eritely eri tekijöiden (esim. hoitoaika) mukaan.

Taulukko 15. Vertailua vuosien 2008, 2010, 2012, 2014, 2016 ja 2018 kuntakyselyistä.

5.2 Vuoden 2018 kyselyn keskeiset tulokset

Kyselyn perusteella on havaittavissa, että kotihoidon tuen kuntalisän maksamista harkitaan kunnissa entistä tarkemmin. Aiempiin vuosiin verrattuna kuntalisää maksavien kuntien määrä on edelleen vähenemässä. Kotihoidon tuen kuntalisää maksavia kuntia on melko vähän. Vuonna 2016 kotihoidon tuen kuntalisää maksoi 60 kuntaa (23 %) ja nyt vuoden 2018 kyselyssä enää 48 (19 %) kuntaa. Kuntalisän suuruudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kotihoidon tuen kuntalisää maksetaan keskimäärin 147 euroa/lapsi, kun kuntalisä vuonna 2016 maksettiin 152 euroa/lapsi. Kuntalisä on keskimäärin samalla tasolla kuin vuoden 2014 kyselyssä, 148 euroa/lapsi.

Yksityisen hoidon tuen osalta ei kuntalisää maksavien kuntien suhteellisessa osuudessa ole tapahtunut merkittävää muutosta. Vuonna 2016 kunnista 43 prosenttia maksoi kuntalisää ja vuoden 2018 kyselyssä 42 prosenttia. Kuntien määrä on kuitenkin vähentynyt. Vuonna 2016 yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksettiin 109 kunnassa, kun vuonna 2018 kuntalisää maksavia kuntia oli 97.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksetaan merkittävästi useammassa kunnassa (97 kuntaa) kuin kotihoidon tuen kuntalisää (48 kuntaa) kyselyyn vuonna 2018 vastanneissa 255 kunnassa. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että mikäli kunta ylipäättään kotihoidon tuen kuntalisää maksaa, maksaa se todennäköisesti myös yksityisen hoidon tuen kuntalisää: kotihoidon tuen kuntalisää maksavista kunnista puolet maksoi myös yksityisen hoidon tuen kuntalisää. Toisaalta yksityisen hoidon tukea maksavista kunnista vain 25 % maksoi myös kotihoidon tuen kuntalisää.

Palvelusetelitoiminnan osalta voidaan todeta, että palveluseteliä käyttävien kuntien määrä on kasvanut merkittävästi. Kyselyyn vuonna 2018 vastanneista kunnista 75 (30 %) ilmoitti, että kunnassa on käytössä palveluseteli varhaiskasvatustaloudessa. Kyselyyn vuonna 2016 vastanneista kunnista 48 (19 %) kuntaa käytti palveluseteliä ja vuonna 2014 palveluseteli oli käytössä vain 25 kunnassa. Kyselyn mukaan palvelusetelin käyttöönotosta vuonna 2018 oli suunnitelmia 27 kunnassa, kun vuonna 2016 vain 16 kuntaa ilmoitti vastaavista suunnitelmista.

Palvelusetelitoiminnassa olevien lasten määrä on myös kasvanut merkittävästi, lähes 24 000 lasta. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen syksyllä 2017 tekemän kartoituksen mukaan palvelusetelitoiminnassa oli 21 844 lasta. Kartoituksen mukaan Yksityisen hoidon tuella toteutetussa varhaiskasvatuksessa oli 17 254 lasta ja Palvelusetelimallilla toteutetussa varhaiskasvatuksessa oli 21 844 lasta. Lasten määrän vaihtelut johtunevat kyselyjen tekemisen ajankohdasta. Kokonaisuutena näyttää siltä että yksityisen hoidon tuella toteutetun varhaiskasvatuksen osuus vähenee ja palvelusetelillä toteutetun nousee.

6 Johtopäätökset

Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut paljon muutoksia lyhyessä ajassa. Laki lasten päivähoitosta muuttui varhaiskasvatuslaiksi 1.8.2015 alkaen. Edellisen vuonna 2016 toteutetun kyselyn jälkeen on säädöksiä edelleen muutettu ja varhaiskasvatusoikeutta rajoitettiin siten, että kaikilla lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Myös henkilöstömitoitusta muutettiin yli kolmevuotiaiden lasten kokopäivähoitossa lasten ja aikuisten välisen suhdeluvun osalta. Osa kunnista pitäytyi muutoksista eivätkä muuttaneet lapsen varhaiskasvatusoikeutta tai suhdelukua. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki tuli voimaan 1.3.2017 ja sitä muutettiin 1.1.2018 alkaen. Tulorajoja ja sisarusalennuksia muutettiin siten, että perheiden maksama maksu pieneni merkittävästi. Lisäksi toiminta on 1.8.2017 alkaen toteutettava varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja sen pohjalta laadittujen paikallisten suunnitelmien mukaisesti.

Muutoksilla on ollut merkittäviä vaikutuksia varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja järjestämisen kustannuksiin. Kunnissa on jouduttu arvioimaan varhaiskasvatuksen järjestämistä monin tavoin. Myös yksityisen palvelutoiminnan osalta tilannetta on jouduttu arvioimaan esimerkiksi maksumuutosten osalta. Onko kunnassa tarpeen muuttaa yksityisen hoidon tuen kuntalisää tai mikä vaikutus asiakasmaksulain muutoksella on palvelusetelin arvoon ja käyttöön.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että kuntalisillä ja palvelusetelitoiminnalla on merkitystä kunnille järjestettäessä varhaiskasvatuspalveluita. Niiden suoraa vaikuttavuutta palvelun kysyntään on kuitenkin vaikea arvioida. Moni kunta järjestää myös varhaiskasvatuksen avoimia palveluita, kuten erilaista kerhotoimintaa, jolloin lapsi voi saada laadukasta varhaiskasvatusta samanaikaisesti kotihoidon tuen kanssa.

Kyselyn perusteella voidaan edelleen todeta, että kotihoidon tuen kuntalisällä voidaan perheitä ohjata valitsemaan erityisesti pienten lasten osalta lapsen hoitaminen kotona varhaiskasvatukseen osallistumisen sijaan. Samalla kuitenkin kuntalisän ehtojen mukaan on monissa kunnissa myös vanhempi sisarus hoidettava kotona. Mikäli varhaiskasvatukseen osallistumista halutaan lisätä, olisi kunnassa harkittava kotihoidontuen kuntalisän maksamisen ehtoja tästäkin näkökulmasta. On kuitenkin huomattava, että kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen on vähentynyt merkittävästi aikaisempiin kyselyihin verrattuna. Tulevaisuudessa kotihoidontuen käytössä voi tapahtua merkittäviäkin muutoksia, mikäli perhevapaaudistus tulevaisuudessa toteutetaan. Perhevapaa järjestelmän mahdollisen uudistustyön yhteydessä työelämävaikutusten ohella tulisi arvioida asiaa lasten ja varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Kotihoidon tuen kuntalisän osalta on vaikea arvioida, miten kunnat tulevat jatkossa kuntalisän osalta toimimaan, väheneekö kuntalisää maksavien kuntien määrä edelleen. On myös hyvä muistaa, että yleisesti tavoitellaan varhaiskasvatukseen osallistumisen merkittävää kasvua ja maksutonta varhaiskasvatusta jo kokeillaan 20 kunnas-

sa. Se miten varhaiskasvatukseen osallistuminen lisääntyy ja mikä vaikutus mahdollisilla toimenpiteillä on esimerkiksi kotihoidon tukeen, jää nähtäväksi.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän käyttö kunnissa vaihtelee vuosittain. Sekä kotihoidon tuen kuntalisää että yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien määrä on edelleen vähentynyt aiempiin kyselyihin verrattuna. Nyt toteutetun kyselyn perusteella yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksoi 12 kuntaa vähemmän kuin vuonna 2016. Vastaavasti palveluseteliä käyttävien kuntien määrä on lisääntynyt reippaasti. Tällä hetkellä palveluseteli on käytössä 75 kunnassa, mikä on 27 kuntaa enemmän kuin vuoden 2016 kyselyssä. Näyttää siltä, että palvelusetelistä on muodostumassa pääasiallinen toimintatapa yksityisen päiväkotitoiminnan ja perhepäivähoidon osalta. Palveluseteliä ei voi käyttää, jos perhe palkkaa hoitajan kotiin, joten tuskin kuntalisän käyttö kokonaan on kuitenkaan loppumassa. On todennäköistä, että ratkaisut tehdään paikallisten olosuhteiden perusteella joko taloudellisten tai muiden strategisten valintojen johdosta. Kyselyssä ei ole tarkemmin selvitetty syitä kuntalisästä luopumiselle tai palvelusetelin käyttämiselle. Kuntien kanssa käytyjen epävirallisten keskustelujen kautta syntyy käsitys, että palveluseteliä pidetään parempana vaihtoehtona. Kunnat kokevat, että sen avulla pystytään tekemään paikallisesti parempia ratkaisuja yksityisen toiminnan tukemisen, ohjauksen ja neuvonnan osalta. myös varhaiskasvatuksen laadullisia näkökulmia voidaan paremmin ottaa huomioon. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän osalta moni kunta on sopinut Kelan kanssa sen maksamisesta. Tällöin Kela on määrittää kuntalisän maksamiselle ehdot, jotka se voi hyväksyä. Mikäli kunta haluaa ehtoja joita Kela ei hyväksy, joutuu se maksattamaan kuntalisän itse. Lisäksi tuen lakisäätöisiin osiin ei kunta voi ollenkaan vaikuttaa.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisällä tai palvelusetelillä pyritään selvästi sekä tukemaan yksityistä palvelutuotantoa, että ratkaisemaan varhaiskasvatuspalvelun kysyntään ja muutoksiin liittyviä haasteita. Kunnat joutuvat usein harkitsemaan investointia uusiin toimitiloihin pitkään. Näin saattaa syntyä tilanteita, että kunnan omassa toiminnassa ei olekaan riittävästi paikkoja kattamaan palvelun kysyntää. Tällöin yksityisen toiminnan kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan ohjata perheitä myös yksityisen palvelun pariin. Kuntalisällä tai tulosidonnaisella palvelusetelillä pyritään osaltaan turvaamaan sitä, ettei yksityisen palvelun hinta huoltajille muodostuisi esteeksi paikan ottamiselle.

Kunnat arvioivat tarkkaan yksityisen hoidon tuen kustannusten kokonaisuutta verrattuna palvelun järjestämiseen omana toimintana. Tuen kustannusten lisäksi huomioidaan kunnan valvontaan ja toiminnan ohjaukseen liittyvät kustannukset. Yksityisellä toiminnalla voidaan myös laajentaa palveluvalikoimaa erilaisten pedagogisten suuntausten, kuten montessori- tai steinerpedagogiikka, tai erikielisten palveluiden osalta. Tälläkin tavalla perheiden valinnanmahdollisuudet kasvavat.

Palvelusetelitoiminta on kunnissa edelleen kasvanut merkittävästi. Kunnat pystyvät määrittelemään koko palvelusetelin arvon itse, eikä siihen liity yksityisen hoidon tuen mukaista valtakunnallista hoitorahaa ja hoitolisää, joiden määrästä säädetään lailla. Samoin kunta voi paremmin ohjata yksityistä palvelutoimintaa verrattuna tilanteeseen, jossa kunta ei maksa yksityisen hoidon tuen kuntalisää, eikä käytä palveluseteliä. Kunta myös hyväksyy palvelusetelitoimintaan tuleva palvelusetelitoiminnan ehdot täyttävät toimijat.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisään ja palveluseteliin liittyy samankaltaisuuksia mutta myös merkittäviä eroja. Merkittävin ero lienee se, että palvelusetelissä koko arvosta päättää kunta, mutta yksityisen hoidon tuen osalta kunta päättää ainoastaan kuntalisästä.

Palvelusetelillä ratkaistaan pitkälti samanlaisia haasteita kuin yksityisen hoidon tuenkin kanssa. Kyselyn perusteella näyttää siltä, että palvelusetelin käyttö tulee entisestään lisääntymään. Jatkossa onkin syytä tarkemmin seurata, miten palvelusetelin käyttö tulee vaikuttamaan yksityisen hoidon tuen käyttöön. Kyselymme tekohetkellä eduskuntakäsittelyssä olevaa varhaiskasvatustalakesitystä ei vielä ole hyväksytty. Esityksessä todetaan, että yksityisen varhaiskasvatustoiminnan osalta lähitulevaisuudessa tulee pohtia miten varhaiskasvatuksen yksityistä toimintaa tulisi jatkossa tukea. Kyselymme perusteella on tarkkaan pohdittava mikä tapa jatkossa mahdollistaa kunnille riittävän vapauden järjestää laadukasta varhaiskasvatusta paikallisesti parhaalla mahdollisella tavalla.

Näyttää siltä, että palvelusetelin käyttö kunnissa jatkaa kasvuaan ja yksityisen hoidon tuen käyttö vähenee. Yksityisten palveluntuottajien määrä vaihtelee ja Suomeen on syntynyt muuta valtakunnallinen ketju. Toistaiseksi yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on vielä melko pieni (n. 16 %), mutta jatkaa kasvuaan. On syytä todeta, että kuntakohtaiset vaihtelut ovat merkittäviä. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen syksyllä 2017 tekemän kyselyn perusteella yksityisen varhaiskasvatuksen osuus oli 16,2%, sisältäen ostopalvelutoiminnan. Yksityisen toiminnan kehittymistä on syytä seurata ja kunnissa on syytä arvioida mikä toimintatapa varhaiskasvatuksen järjestämisen osalta takaa laadukkaan palvelun lapsille muuttuvissakin tilanteissa.

Varhaiskasvatuspalvelun järjestäminen on osa kuntien perustehtäviä ja eikä tätä ole jatkossakaan syytä muuttaa. Varhaiskasvatuspalvelu on perusopetuksen ohella luonteeltaan lähipalvelua eikä sitä ole syytä eriyttää osaksi laajempaa palvelujen järjestämistä. Kunnilla tulee jatkossakin olla mahdollisuus paikallisesti ratkaista millä tavalla se varhaiskasvatuspalvelunsa järjestää.

7 Liitteet

7.1 Onko kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät sekä palveluseteli käytössä kunnassa?

Kunnat (n=ei55)	Maksaako kuntanne kotihoidon tuen liisää?	Maksaako kuntanne yksityisen hoidon tuen kuntalisää?	Onko kunnassanne käytössä varhaiskasvatuksen palveluseteli?
Akaa	ei	ei	ei
Alajärvi	ei	ei	kyllä
Alavieska	ei	kyllä	kyllä
Alavus	ei	ei	ei
Asikkala	ei	ei	ei
Askola	kyllä	kyllä	ei
Aura	ei	kyllä	kyllä
Enonkoski	ei	ei	ei
Espoo	kyllä	kyllä	ei
Eura	ei	kyllä	kyllä
Eurajoki	kyllä	kyllä	ei
Evijärvi	ei	ei	suunnitteilla
Forssa	kyllä	ei	ei
Haapajärvi	ei	ei	ei
Haapavesi	ei	kyllä	ei
Hailuoto	ei	ei	ei
Halsua	ei	ei	ei
Hamina	kyllä	kyllä	ei
Hankasalmi	ei	ei	ei

Hanko	ei	ei	ei
Harjavalta	ei	ei	ei
Hartola	kyllä	ei	ei
Hattula	kyllä	ei	ei
Hausjärvi	ei	ei	kyllä
Heinola	ei	kyllä	ei
Heinävesi	ei	ei	ei
Helsinki	kyllä	kyllä	kyllä
Hirvensalmi	ei	kyllä	ei
Hollola	ei	kyllä	suunnitteilla
Honkajoki	ei	ei	ei
Huittinen		kyllä	kyllä
Hyvinkää	ei	kyllä	suunnitteilla
Hämeenkyrö	ei		suunnitteilla
Hämeenlinna	ei	kyllä	kyllä
Ii	ei	kyllä	ei
Iisalmi	ei	ei	kyllä
Iitti	ei	kyllä	ei
Ilmajoki	ei	ei	kyllä
Ilomantsi	ei	ei	ei
Imatra	ei	kyllä	ei
Inari	kyllä	ei	ei
Inkoo	ei	kyllä	ei
Isokyrö	ei	ei	kyllä
Janakkala	ei	ei	kyllä
Jokioinen	ei	ei	ei
Joroinen	ei	ei	kyllä
Joutsa	ei	ei	ei
Juuka	ei	ei	ei
Juupajoki	ei	ei	ei
Juva	ei	kyllä	ei
Jyväskylä	ei	kyllä	kyllä
Jämijärvi	ei	kyllä	ei
Jämsä	ei	ei	ei
Järvenpää	ei	kyllä	kyllä
Kaarina	ei	kyllä	ei
Kaavi	ei	ei	ei
Kajaani	ei	kyllä	kyllä
Kangasala	ei	kyllä	kyllä
Kangasniemi	ei		ei
Kankaanpää	ei	ei	kyllä
Kannonkoski	ei	ei	ei
Kannus	ei	ei	ei
Karjajoki	ei	ei	ei

Karkkila	ei		kyllä
Karstula	kyllä	kyllä	ei
Karvia	ei	ei	ei
Kaskinen	ei		ei
Kauhajoki	ei	ei	kyllä
Kauhava	ei	kyllä	kyllä
Kauniainen	kyllä	kyllä	suunnitteilla
Keitele	kyllä	kyllä	ei
Kemi	ei	ei	ei
Keminmaa	ei	kyllä	kyllä
Kemiönsaari			kyllä
Kempele	kyllä	kyllä	kyllä
Kerava	kyllä	kyllä	kyllä
Keuruu	ei	ei	kyllä
Kihniö	ei	ei	ei
Kinnula	ei	ei	ei
Kirkkonummi	kyllä	kyllä	suunnitteilla
Kitee	ei	ei	ei
Kiuruvesi	ei	kyllä	suunnitteilla
Kivijärvi	ei	ei	ei
Kokemäki	ei	ei	ei
Kokkola	kyllä	kyllä	suunnitteilla
Konnevesi	ei		ei
Kontiolahti	kyllä	kyllä	kyllä
Korsnäs	ei	ei	ei
Koski Tl	kyllä	ei	ei
Kotka	ei		kyllä
Kouvola	kyllä	kyllä	kyllä
Kristiinankaupunki	ei		ei
Kuhmo	kyllä	ei	ei
Kuhmoinen	kyllä	ei	ei
Kuopio	ei	ei	kyllä
Kuortane	ei	ei	ei
Kurikka	kyllä	ei	suunnitteilla
Kustavi	ei	ei	ei
Kuusamo	ei	kyllä	suunnitteilla
Kärkölä	ei		ei
Kärsämäki	ei	ei	ei
Lahti	ei	kyllä	kyllä
Laihia	ei		suunnitteilla
Lapinjärvi	ei	ei	ei
Lappajärvi	ei	ei	ei
Lappeenranta	ei	kyllä	suunnitteilla
Lapua	kyllä	ei	kyllä

Laukaa	ei		kyllä
Lemi	ei	ei	ei
Lempäälä	ei	kyllä	kyllä
Leppävirta	ei	kyllä	ei
Lestijärvi	ei	ei	ei
Lieksa	ei	ei	kyllä
Lieto	ei	ei	kyllä
Liminka	ei	kyllä	kyllä
Liperi	ei	kyllä	ei
Lohja	ei	kyllä	kyllä
Loppi	kyllä	kyllä	ei
Loviisa	kyllä	kyllä	ei
Luhanka	ei	ei	ei
Lumijoki	ei	ei	
Luoto	ei	ei	ei
Luumäki	ei		ei
Marttila	ei	ei	ei
Masku	ei	kyllä	ei
Merikarvia	kyllä	ei	ei
Miehikkälä	ei	ei	ei
Mikkeli	ei	kyllä	kyllä
Muhos	ei	kyllä	ei
Multia	ei	ei	ei
Muonio	kyllä	ei	ei
Mustasaari	ei	ei	ei
Muurame	ei	ei	kyllä
Mynämäki	ei	kyllä	suunnitteilla
Myrskylä	ei	ei	ei
Mäntsälä	suunnitteilla	kyllä	suunnitteilla
Mänttä-Vilppula	ei	ei	ei
Mäntyharju	kyllä	ei	ei
Naantali	kyllä	kyllä	kyllä
Nakkila	ei	ei	ei
Nivala	ei	kyllä	kyllä
Nokia	ei	kyllä	kyllä
Nousiainen	ei	ei	ei
Nurmes	ei		ei
Nurmijärvi	kyllä	kyllä	kyllä
Närpiö	ei	ei	ei
Orimattila	ei	kyllä	ei
Oripää	ei		ei
Orivesi	ei	kyllä	suunnitteilla
Oulu	kyllä	kyllä	kyllä
Paltamo	ei	ei	ei

Parainen	ei	kyllä	ei
Parikkala	kyllä	ei	ei
Parkano	ei	ei	ei
Pedersören kunta	suunnitteilla	ei	ei
Pelkosenniemi	kyllä	ei	ei
Pello	ei	ei	ei
Pertunmaa	kyllä	ei	ei
Petäjävesi	ei	ei	kyllä
Pieksämäki	ei	ei	kyllä
Pielavesi	ei	ei	kyllä
Pietarsaari	ei		ei
Pihtipudas	ei	ei	ei
Pomarkku	ei		ei
Pori	kyllä	kyllä	kyllä
Pornainen	ei	kyllä	suunnitteilla
Porvoo	ei	kyllä	kyllä
Posio	ei	ei	ei
Pudasjärvi	ei	ei	suunnitteilla
Punkalaidun	ei	ei	ei
Puolanka	kyllä	ei	suunnitteilla
Puumala	suunnitteilla	ei	ei
Pyhtää	ei	kyllä	kyllä
Pyhäjoki	ei	ei	ei
Pyhäjärvi	kyllä	ei	ei
Pyhäntä	ei	kyllä	ei
Pälkäne	ei	ei	ei
Pöytyä	ei	ei	kyllä
Raahe	ei	kyllä	ei
Raasepori	ei	kyllä	suunnitteilla
Raisio	ei	kyllä	kyllä
Rauma	ei	kyllä	kyllä
Rautavaara	ei	ei	ei
Rautjärvi	ei	ei	ei
Reisjärvi	ei	ei	ei
Riihimäki	kyllä	kyllä	ei
Ristijärvi	kyllä	ei	ei
Rovaniemi	ei	kyllä	kyllä
Ruokolahti	ei	ei	ei
Ruovesi	ei	ei	ei
Rusko	kyllä		suunnitteilla
Rääkkylä	ei	ei	ei
Saarijärvi	ei	ei	suunnitteilla
Salla	ei	ei	ei
Salo	ei	kyllä	kyllä

Sastamala	ei	kyllä	suunnitteilla
Sauvo	ei	kyllä	ei
Savitaipale	ei	ei	ei
Savonlinna	ei	kyllä	kyllä
Savukoski	ei	ei	ei
Sievi	ei	kyllä	kyllä
Siikainen	ei		ei
Siikajoki	ei	kyllä	ei
Siikalatva	ei	ei	ei
Siilinjärvi	ei	kyllä	kyllä
Simo	ei	ei	kyllä
Sipoo	kyllä	kyllä	kyllä
Soini	ei	ei	kyllä
Somero	kyllä	ei	ei
Sonkajärvi	kyllä	ei	ei
Sotkamo	ei	kyllä	suunnitteilla
Sulkava	kyllä	ei	ei
Suonenjoki	ei	kyllä	suunnitteilla
Sysmä	ei	ei	ei
Säkylä	ei	ei	ei
Taipalsaari	ei	kyllä	ei
Taivalkoski	ei	ei	ei
Tammela	ei	kyllä	ei
Tervola	ei	ei	suunnitteilla
Teuva	ei	ei	ei
Tohmajärvi	ei	ei	ei
Toholampi	ei	ei	ei
Toivakka	ei	ei	kyllä
Tornio	ei	kyllä	kyllä
Turku	ei	kyllä	kyllä
Tuusniemi	ei	ei	ei
Tuusula	kyllä	kyllä	ei
Tyrnävä	ei	kyllä	kyllä
Ulvila	ei		kyllä
Urpala	ei	ei	ei
Utajärvi	ei	ei	ei
Urainen	ei	ei	kyllä
Uusikaarlepyy	ei		ei
Uusikaupunki	ei	kyllä	kyllä
Vaala	ei	ei	ei
Vaasa	kyllä	ei	suunnitteilla
Valkeakoski	ei	kyllä	
Valtimo	kyllä	ei	ei
Vantaa	kyllä	kyllä	kyllä

Varkaus	ei	ei	kyllä
Vehmaa	ei	ei	ei
Vesanto	ei		ei
Vesilahti	ei	kyllä	suunnitteilla
Veteli	ei		
Vihti	ei	kyllä	kyllä
Viitasaari	ei	ei	ei
Vimpeli	ei	ei	kyllä
Virolahti	ei	ei	ei
Virrat	ei	kyllä	ei
Ylitornio	ei	ei	ei
Ylivieska	ei	kyllä	kyllä
Ylöjärvi	ei	kyllä	kyllä
Ypäjä	ei	ei	ei
Ähtäri	ei	ei	ei
Äänekoski	ei	kyllä	ei

7.2 Kyselylomake

Kysely kunnille varhaiskasvatuksesta 2017

Kysely kunnille varhaiskasvatuksesta

Kysely sisältää seuraavat osa-alueet:

- palveluseteli
- lasten koti- ja yksityisen hoidon kuntalisät
- varhaiskasvatuksen asiakasmaksut

Arvoisa vastaanottaja

Kysely koskee varhaiskasvatuksen palveluseteleitä, lasten koti- ja yksityisen hoidon kuntalisää sekä asiakasmaksuperiaatteita.

Lasten koti- ja yksityisen hoidon kuntalisän sekä palvelusetelitoiminnan tiedot koskevat vuoden 2017 tietoja ja asiakasmaksuihin liittyvät kysymykset kunnan nykykäytäntöä.

Kuntaliitto on säännöllisesti kartoittanut varhaiskasvatuksen tilaa kunnissa. Uutena asiana kartoitamme tässä kyselyssä, millaisia varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin liittyviä malleja kunnissa on käytössä.

Toivomme, että teillä on mahdollisuus vastata kyselyyn, sillä näitä tietoja emme saa kuntakohtaisesti muutoin selvitettyä. Teemme tuloksista yhteenvedon Kuntaliiton www-sivuille. Yhteenvedo sisältää kuntakohtaisia tietoja, jotka ovat muutoinkin julkisia.

Kyselyyn vastataan sähköisen linkin kautta avautuvalla lomakkeella. Kyselyn desimaalierotin on pilkku. Kyselylinkki lähetetään kunnassa varhaiskasvatuksesta vastaavalle johtavalle viranhaltijalle. Voit täyttää lomakkeen itse tai lähettää sen toiselle henkilölle vastattavaksi, kuitenkin niin että yksi vastaus /kunta. Mikä kunta on mukana useamman kunnan yhteisessä isäntäkuntamallissa tai kuntayhtymä vastaa ao. palveluista, pyydämme myös näiltä kuntakohtaisia tietoja. Ennen vastauksen lähettämistä kannattaa se kopioida ja tallentaa vastaus itselle.

Pyydämme vastaamaan kyllä6. huhtikuuta 2018 mennessä.

Lisätietoja kyselystä antavat

Jarkko Lahtinen
erityisasiantuntija
jarkko.lahtinen@kuntaliitto.fi
09 771 2714

Mikko Svartsjö
tutkija
Mikko.Svartsjo@kuntaliitto.fi
09 771 2549

YHTEYSTIEDOT

kyllä. Kyselyyn vastaavan yhteystiedot *

Kunnan nimi _____

Vastaajan nimi _____

Vastaajan virkanimike organisaatiossa _____

Sähköposti _____

Puhelinnumero _____

2. Mikä on kuntanne henkilöstömitoitus päiväkodeissa yli 3-vuotaiden lapsiryhmien osalta kokopäivähoidossa?

- Kasvattaja/lapsi suhdeluku on 1:7
- Kasvattaja/lapsi suhdeluku on 1:8
- En osaa sanoa

KOTIHOIDONTUEN JA YKSITYISEN HOIDON TUEN KUNTALISÄT

3. Maksaako kuntanne kotihoidon tuen lisää?

- Kyllä
- Ei
- Suunnitteilla

4. Onko kuntalisällä ollut vaikutusta kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntään?

Kyllä, millaista?

- Ei
- En osaa sanoa

5. Onko kuntanne asettanut erityisiä ehtoja kotihoidon tuen kuntalisän maksamiselle?

- Kyllä
- Ei

6. Millaisia ehtoja kuntanne on asettanut kotihoidon tuen kuntalisän maksamiselle?

- Oikeus tuen saamiseen edellyttää tietyn vähimmäisajan (kk)
- Vanhempi hoitaa lasta
- Perheen kaikki lapset hoidetaan kotona
- Perheessä vähintään 2 lasta
- Vanhempi jää pois vakituisesta työstä
- Vanhempi keskeyttää opiskelun
- Kuntalisä maksetaan vain täysistä kuukausista

Maksetaan vain perheen nuorimmasta lapsesta

Muu, mikä?

7. Oikeus tuen saamiseen edellyttää tietyn vähimmäisajan (kk)

Vähimmäisaika kuukautta _____

Kotihoidon tuen kuntalisän suuruus euroa/lapsi

Mikäli kuntalisän suuruus vaihtelee eri-ikäisillä lapsilla, merkitään esim. 120 e/alle kyllä-vuotias, 80 e/alle 2-vuotias.

Jos se vaihtelee perheen lasten lukumäärän mukaan, merkitään esim. 120 e/kyllä. lapsi, 100 e/2. lapsi.

Jos kuntalisä on tulosidonnainen, merkitään vähimmäis- ja enimmäismaksu.

8. Kotihoidon tuen kuntalisän suuruus euroa/lapsi?

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

Sisaruslisä _____

9. Kotihoidon tuen kuntalisän suuruus euroa/lapsi?

Euroa/1.lapsi _____

Euroa/2.lapsi _____

Euroa/3.lapsi _____

Euroa/yli 3 lasta _____

**Mikäli kuntalisä on tulosidonnainen,
merkitkää vähimmäis- ja enimmäismäärät:**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

10. Maksaako kuntanne yksityisen hoidon tuen kuntalisää?

Yksityisen hoidon tuen kuntalisä (31.12.2017).

Kunnan mahdollinen palveluraha sisältyy tähän osioon.

- Kyllä
- Ei
- Suunnitteilla

11. Onko kuntalisällä ollut vaikutusta kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntään?

Kyllä, millaista vaikutusta?

- _____
- Ei
- En osaa sanoa

12. Onko kunta asettanut erityisiä ehtoja yksityisen hoidon tuen kuntalisän maksamiselle?

- Kyllä
- Ei

13. Millaisia ehtoja kunta on asettanut

- Oikeus tuen saamiseen edellyttää tietyn vähimmäisajan (kk)
- Vanhempi on työssä tai opiskelee
- Hoito on kokopäiväistä (yli 5h)
- Perheessä vähintään 2 lasta

Kuntalisä maksetaan vain täysistä kuukausista

Muu, mikä?

14. Oikeus tuen saamiseen edellyttää tietyn vähimmäisajan (kk)

Vähimmäisaika kuukautta _____

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus

Kuntalisän suuruutta kysytään erikseen kokopäivähoidosta ja osapäivähoidosta.

Mikäli kuntalisän suuruus vaihtelee eri-ikäisillä lapsilla, merkitään esim. kyllä20 e/alle kyllä-vuotias, 80 e/alle 2-vuotias.

Jos kuntalisä on tulosidonnainen, merkitään vähimmäis- ja enimmäismaksu.

15. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotihoidossa euroa/lapsi?

KOKOPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotihoidossa, kun kuntalisä on tulosidonnainen

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

16. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus päiväkotihoidossa euroa/lapsi?

OSAPÄIVÄHOITO

Euroa/alle kyllä-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

**Yksityisen hoidon tuen kuntalisän
suuruus päiväkotihoidossa, kun kun-
talisä on tulosidonnainen**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa

Kuntalisän suuruutta kysytään erikseen kokopäivähoidosta ja osapäivähoidosta.

Mikäli kuntalisän suuruus vaihtelee eri-ikäisillä lapsilla, merkitään esim. kyllä20 e/alle kyllä-
vuotias, 80 e/alle 2-vuotias.

Jos kuntalisä on tulosidonnainen, merkitään vähimmäis- ja enimmäismaksu.

17. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa euroa/lapsi?

KOKOPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

**Yksityisen hoidon tuen kuntalisän
suuruus perhepäivähoidossa, kun
kuntalisä on tulosidonnainen**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

18. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus perhepäivähoidossa euroa/lapsi?

OSAPÄIVÄHOITO

Euroa/alle kyllä-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

**Yksityisen hoidon tuen kuntalisän
suuruus perhepäivähoidossa, kun
kuntalisä on tulosidonnainen**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

Yksityisen hoidon tuen kuntalisä suuruus ryhmäperhepäivähoidossa

Kuntalisän suuruutta kysytään erikseen kokopäivähoidosta ja osapäivähoidosta.

Mikäli kuntalisän suuruus vaihtelee eri-ikäisillä lapsilla, merkitään esim. kyllä20 e/alle kyllä-
vuotias, 80 e/alle 2-vuotias.

Jos kuntalisä on tulosidonnainen, merkitään vähimmäis- ja enimmäismaksu

19. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus ryhmäperhepäivähoidossa eu-
roa/lapsi?

KOKOPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

**Yksityisen hoidon tuen kuntalisän
suuruus ryhmäperhepäivähoidossa,
kun kuntalisä on tulosidonnainen**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

20. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus ryhmäperhepäivähoidossa eu-
roa/lapsi?

OSAPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

**Yksityisen hoidon tuen kuntalisän
suuruus ryhmäperhepäivähoidossa,
kun kuntalisä on tulosidonnainen**

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

21. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kun hoitaja perheen kotona euroa/lapsi?

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kun hoitaja perheen kotona (perheen palkkaama työsuhteinen hoitaja)

KOKOPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

Yksityisen hoidon tuen tulosidonnaisen kuntalisän suuruus, kun hoitaja perheen kotona

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

22. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän suuruus kun hoitaja perheen kotona euroa/lapsi?

OSAPÄIVÄHOITO

Euroa/alle 1-vuotias _____

Euroa/alle 2-vuotias _____

Euroa/alle 3-vuotias _____

Euroa/yli 3-vuotias _____

Yksityisen hoidon tuen tulosidonnaisen kuntalisän suuruus, kun hoitaja perheen kotona

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

23. Kuinka monta lasta oli yksityisen hoidon tuen piirissä vuonna 2017 (31.12.)

Yksityisen hoidon piirissä olevien lasten määrä vuonna 2017 _____

Tieto 31.12. laskentapäivän mukaan.

Yksityisen hoidon tuen piirissä yhteensä: _____

joista alle 3-vuotiaita yhteensä: _____

Kuinka monta lasta edellä mainituista yksityisen hoidon tuen piirissä olevista oli:

Päiväkodeissa yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaat _____

Perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaat _____

Hoitaja perheen kotona lapset yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaat _____

24. Lisätietoja vastauksiin (kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki)?

—

—

—

VARHAISKASVATUKSEN PALVELUSETELI

25. Onko kunnassanne käytössä varhaiskasvatuksen palveluseteli?

- Kyllä
- Ei
- Suunnitteilla

26. Onko palveluseteli tulosidonnainen vai kiinteähintainen kaikille?

- Tulosidonnainen
- Saman arvoinen (kiinteähintainen) kaikille
- Joku muu, mikä

27. Onko palvelusetelin sääntökirja tai vastaava tehty

- Kyllä
- Ei
- Suunnitteilla

28. Kuvaile sääntökirjan keskeiset vaatimukset palveluntuottajalle

—

—

—

29. Mikäli kunnassanne on käytössä varhaiskasvatuksen kiinteähintainen palveluseteli, mikä on sen arvo yli 3-vuotiaasta kokopäivähoidon lapsesta?

Euroa _____

30. Mikäli kunnassa on käytössä varhaiskasvatuksen tulosidonnainen palveluseteli, mikä sen arvo voi vähintään tai enintään olla?

Vähintään, euroa _____

Enintään, euroa _____

31. Mikäli palvelusetelin arvo on hinnoiteltu lapsen iän tai tuen tarpeen mukaan, mikä on setelin "kerroin"?

Vain numeerisia vastauksia. Tarkentavia tietoja voi antaa kohdassa "35. Lisätietoja vastauksiin (palveluseteli)?"

Alle 3-vuotaiden kerroin _____

Yli 3-vuotiaiden kerroin _____

Osapäivähoidon kerroin _____

Erityisen tuen tarve _____

32. Kuinka monta lasta oli palvelusetelitoiminnan piirissä vuonna 2017

Lapsien määrä yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaita _____

Kuinka monta edellä mainituista palvelusetelitoiminnan piirissä olevista lapsista oli:

Päiväkodeissa yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaita _____

Perhe- ja ryhmäperhepäivähoidossa yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaita yhteensä _____

Kerhotoiminnassa yhteensä _____

joista alle 3-vuotiaita _____

33. Kuinka monta yksityistä toimijaa kunta on hyväksynyt palvelusetelitoiminnan piiriin?

Yhteensä _____

josta:

Päiväkodit _____

Ryhmäperhepäivähoito _____

Perhepäivähoito _____

34. Onko kuntanne palvelusetelillä ollut vaikutusta varhaiskasvatuksen kysyntään?

Kyllä, millaista vaikutusta?

Ei

En osaa sanoa

35. Lisätietoja vastauksiin (palveluseteli)?

—

—

—